

terminated in each individual case by coordination and an initiative of the parties taking into consideration a ratio of individual and social value of information the mentioned personal papers contain.

The mentioned factors don't apply to the data belonging to the state secret and not subject to publication.

Key words: the ways of protection; the status of the holder of the public in-terest; the recognition of the right of the natural person to acquaintance with the personal papers which are transferred to fund of libraries or archives.

УДК 341.9.018

Г. С. ФЕДИНЯК

ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО» ДЕСЯТЬ РОКІВ (ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ)

Кодифікація є найбільш складною формою систематизації діючого законодавства. В статті розглядаються питання про актуальність законів про міжнародне приватне право у різних державах. Вказано на одну з центральних і об'єктивно існуючих проблем в Україні, що пов'язана з кодифікацією законодавства про міжнародне приватне право, – неможливість встановити наявність судової практики застосування норм міжнародного приватного права.

Ключові слова: міжнародне приватне право, кодифікація, судова практика, норма, іноземний елемент.

Фединяк Г. С. Закона Украины «О международном частном праве» десять лет (практический опыт применения норм)

Кодификация является наиболее сложной формой систематизации действующего законодательства. В статье рассматри-

ваются вопросы об актуальности законов о международном частном праве в разных государствах. Указано на одну з центральних и объективно существующих проблем в Украине, которая связана с кодификацией законодательства о международном частном праве, – о невозможности установления наличия судебной практики применения норм международного частного права.

Ключевые слова: международное частное право, кодификация, судебная практика, норма, иностранный элемент.

Phedinyak Galyna. The Law of Ukraine "On Private International Law" ten years (of practical experience in the application of the norms)

Codification is the most complicated form of systematization of legislation in force. In the article considers the relevance of laws on private international law in different States. Listed on a central and objectively existing problems in Ukraine, which touch of the codification of the legislation on international private law, - on the impossibility of establishing the existence of judicial practice of applying the rules of private international law.

Key words: private international law, codification, judicial practice, norm, foreign element.

Регулювання правовідносин нормами міжнародного приватного права на сучасному етапі розвитку суспільних відносин набуває все більшого значення. В останні роки у державах все частіше оновлюються норми міжнародного приватного права. Наприклад, 28 жовтня 2010 р. у Китаї було прийнято «Закон про застосування права до цивільних відносин з іноземною участю у Китайській Народній Республіці». 4 лютого 2011 р. Закон за назвою «Міжнародне приватне право» був прийнятий у Польщі. У цій же державі у 2005 р. приймається нова редакція Закону про придбання нерухомості іноземцями від 24 березня 1920 р. Заново названий та змінений Законом від 21 червня 2006 р. Закон Японії про загальні правила застосування законів від 1898 р.

27 листопада 2007 р. прийнято Кодекс Туреччини «Про міжнародне приватне право та міжнародний цивільний процес». Того ж року у Македонії було прийнято Закон «Про міжнародне приватне право». 4 травня 2005 р. прийнято Кодекс міжнародного приватного права Болгарії. 16 липня 2004 р. у Бельгії також приймається Закон «Про Кодекс міжнародного приватного права». Як бачимо, законодавство про міжнародне приватне право оновлюється у багатьох державах світу.

Не стала винятком і Україна. Пропозиції прийняти Закон про міжнародне приватне право в Україні, а згодом розробка вченими України декількох законопроектів у сфері міжнародного приватного права зрештою увінчалися успіхом. 23 червня 2005 р. було прийнято Закон України «Про міжнародне приватне право»¹. Названий акт набув чинності 1 вересня того ж року і діє вже десять років.

Прийняття в Україні зазначеного Закону викликало науковий інтерес не тільки у нашій державі, але й за кордоном. Наприклад, відомий вчений у сфері міжнародного приватного права Росії Л. П. Ануфрієва серед іншого звернула увагу на те, що Україна вибрала шлях не галузевої, а всеосяжної кодифікації норм міжнародного приватного права².

Закон України «Про міжнародне приватне право» від 2005 р. встановив порядок регулювання приватноправових відносин, які хоча б через один із своїх елементів пов'язані з одним або кількома правопорядками, іншими, ніж український правопорядок. Закон має застосовуватися до питань, що виникають у сфері приватноправових відносин з іноземним елементом, а саме, до: 1) визначення застосовуваного права; 2) процесуальної правоздатності та дієздатності іноземців, осіб без громадянства, а також іноземних юридичних осіб; 3) підсудності судам України справ з іноземним елементом; 4) виконання судових доручень; 5) визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів. Закон містить 82 статті, які охоплюють своїми нормами майже усі приватноправові відносини з іноземним елементом. З точки зору теорії правового регулювання, цей Закон усунув чимало прогалин.

Метою прийняття цього Закону та відповідних законів у іноземних державах є регулювання конкретної сфери суспільних відносин. Тобто презюмується, що існує певна група суспільних відносин, яка потребує правового регулювання. Значить, ефективність дії норм зазначеного, як зрештою й інших нормативно-правових актів, підтверджується практикою застосування їх норм. Практикою застосування норм права слід вважати, по-перше, застосування норм права до регулювання правовідносин при їх виникненні та реалізації, не звертаючись до судових органів. По-друге, практикою застосування правових норм слід вважати застосування цих норм судами, у тому числі України.

Якщо практику про досудове застосування норм Закону України «Про міжнародне приватне право» узагальнити достатньо складно, то практика застосування судами України зазначених норм за десятирічний період існування цього Закону, припускається, має бути. Окремі справи можна відшукати в реєстрах судових рішень.

Свідченням, хоч і непрямим, того, що норми Закону України «Про міжнародне приватне право» все-таки застосовуються, можуть бути зміни, що вносилися до цього акту у 2004 р. (згідно з Цивільним процесуальним кодексом України від 18 березня 2004 р.), Законами від 21 січня 2010 р., 19 травня 2011 р., 22 грудня 2011 р. та 16 травня 2013 р.

Крім вказаного свідченням того, що судова практика по застосуванню норм Закону України «Про міжнародне приватне право» все-таки існує, є Лист Вищого спеціалізованого суду України № 24-754/0/4-13 «Про практику розгляду судами цивільних справ з іноземним елементом» від 16 травня 2013 р.³ Лист сформульовано, як стверджується в самому документі, на основі інформації про узагальнення судової практики (курсив мій – Г. Ф.) розгляду цивільних справ з іноземним елементом, взятої до відома пленумом Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Лист є значним за обсягом. У роздрукованому вигляді із офіційного сайту Інтернет-ресурсу його обсяг сягає понад 40 сторінок формату А4. Лист складається з 19 структурних одиниць, кожна з яких присвячена окремому правовому питанню

або певному виду правовідносин. Переважно у Листі відтворюються норми Закону України «Про міжнародне приватне право», інших законів, наприклад, «Про правонаступництво України», підзаконних нормативно-правових актів, наприклад, Постанови Верховної Ради України від 17 червня 1992 р. «Про право власності на окремі види майна», міжнародних договорів. Тільки у 15, 18 та 19 розділах Листа міститься вказівка на чотири судові справи, які є показовими для вирішення того чи іншого питання. Йдеться про правові підстави набуття права власності на об'єкти нерухомого майна та земельні ділянки іноземцями (дві справи); про трудові правовідносини за участю іноземців (1 справа); про недоговірні зобов'язання (1 справа). Для назви Листа: «Про практику розгляду судами цивільних справ з іноземним елементом» така кількість справ є зовсім незначною.

Для з'ясування ефективності норм Закону України «Про міжнародне приватне право» можна і слід звернутися до судів України тієї ланки, у компетенцію яких входить розгляд справ з іноземним елементом. Однак уже на етапі формулювання самого питання про те, чи така практика існує, у більшості випадків відповідь у судах негативна. Тому виникають роздуми про те, чи потрібні взагалі норми Закону України «Про міжнародне приватне право», якщо складно або майже неможливо відшукати судову практику з застосуванням норм цього Закону.

Вчені України, які займаються питаннями міжнародного приватного права, стараються відшукати судову практику застосування цих норм, про що свідчать їх наукові публікації. Проте узагальнення незначної кількості судових справ, опублікованих ними за десятирічний період дії норм Закону, та віднайдених автором цієї статті з інших джерел, недостатньо для висновку про активне застосування норм цього Закону та їх ефективність. Доводиться сподіватися на те, що норми Закону України «Про міжнародне приватне право» виконують превентивну роль у регулюванні приватноправових відносин з іноземним елементом, що може певною мірою пояснити відсутність судової практики.

1. *Про міжнародне приватне право* : Закон України від 23 червня 2005 р. // ВВР України. – 2005. – № 32. – Ст. 422. 2. *Ануфрієва Л. П.* Закон о международном частном праве Украины: взгляд через призму современных тенденций в развитии МЧП / Л. П. Ануфрієва // Журнал международного частного права. – 2007. – № 4 (58). – С. 5. 3. *Про практику розгляду судами цивільних справ з іноземним елементом* : лист Вищого спеціалізованого суду України № 24-754/0/4-13 від 16 травня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sc.gov.ua>

Phedinyak Galyna. The Law of Ukraine "On Private International Law" ten years (of practical experience in the application of the norms)

Codification is the most complicated form of systematization of legislation in force. Modern private international law is a very complex and dynamic branch of law. In conditions of modern development of private relationships there is a need for amendments and additions to the legislation on private international law.

For the recent years the legislation in the branch of private international law has considerable changes. In the article considers the relevance of laws on private international law in different States. For example, the Bulgarian code of private international law was adopted on the May 4, 2005; Act of Japan on the General Rules of application of laws was adopted on 1898, but as newly titled and amended 21 June 2006; the Law of Belgium the Code of private international law was adopted of 16 July 2004; the Turkish code on private international law and international civil procedure was adopted 27 November 2007.

The Law of the application of Law for foreign-related civil relations of the People's Republic of China adopted on October 28, 2010.

The Act of Poland of 4 February 2011 “Private International Law” and Act of Poland on the acquisition of immovable properties by foreign persons of 24 March 1920, amended in 2005, (this Act about acquisition of a right of ownership of immovable property or a perpetual usufruct right, on the grounds of any legal event) – is a new acts of Poland.

In Ukraine a special act – Law “On Private International Law” was adopted on June 23, 2005. The adoption of the Law of Private International Law of Ukraine created a legal foundation for private international law in Ukraine.

As it is stated in the preamble to the Law of Ukraine "On Private International Law" the Law of Ukraine sets the procedure for regulation of private legal relations which are related through at least one of their elements to one or some legal orders different from the Ukraine legal order.

The Act “On Private International Law” of Ukraine shall be applied to the following issues that occur in the area of private law relations with a foreign element:

- 1) determination of the applied law;
- 2) procedural legal capacity and legal active capacity of foreigners, stateless persons and foreign legal persons;
- 3) jurisdiction of the Ukraine courts over cases involving a foreign element;
- 4) enforcement of letters of rotatory;
- 5) recognition and enforcement in Ukraine of foreign courts decisions.

The application of the Law "On Private International Law" should give rise to relevant judicial practice. The presence of judicial practice specifies the Letter of the High Specialized Court of Ukraine № 24-754/0/4-13 "About practice of consideration by courts of civil cases with a foreign element", adopted on May 16, 2013.

The Circular Letter reproduces the Law of Ukraine "On Private International Law", other acts of Ukraine, international treaties. For example, international treaties on legal assistance in civil, family and commercial matters.

There are four court cases in the Letter only. These cases relate to property rights (ownership to land in Ukraine), labor relations, extra-contractual obligations. On the websites of judicial decisions in civil cases with a foreign element is almost there. However, at present practice in applying of rules of the Law "On Private International Law" should be.

In general, there is a central and objectively existing problems in Ukraine, which touch of the codification of the legislation on private international law, - the inability to identify the judicial practice of application of norms of private international law.

Key words: private international law, codification, judicial practice, norm, foreign element.